

РЕЦЕНЗИЯ

от

Проф. д-р Соня Колева Тончева, д.оз.н.

Директор на Филиал Шумен на МУ Варна

Главен координатор на Съвет по здравни грижи към МЗ

Относно: изготвяне на рецензия на Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „Доктор” по научна специалност „Управление на здравни грижи“.

Въз основа на **Заповед No2711/15.10.2019г.**, на Ректора на Медицински университет - Плевен съм определена за член на НЖ и от първото неприсъствено заседание съм рецензент и изготвям рецензия, относно дисертационния труд на тема: **МОТИВАЦИЯ И ПРОБЛЕМИ НА ПРОДЪЛЖАВАЩОТО ОБУЧЕНИЕ НА МЕДИЦИНСКИТЕ СЕСТРИ (ПРОУЧВАНЕ В ПЛЕВЕНСКА ОБЛАСТ)**, за присъждане на ОНС „Доктор“ на **СТЕЛА ЙОРДАНОВА ДЮЛГЕРОВА** по научна специалност „Управление на здравни грижи“. Научни ръководители: Доц. Евгения Димитрова, д.м. и доц. д-р Гена Грънчарова, д.м.

Данни за процедурата

Асистент **Стела Йорданова Дюлгерова** е зачислена като докторант на самостоятелна подготовка за придобиване на ОНС „Доктор” в област на висшето образование: 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4.Обществено здраве, по научна специалност „Управление на здравни грижи“ в Катедра „Общественоздравни науки“, Факултет „Обществено здраве“ на Медицински университет – Плевен, съгласно Заповед на Ректора № Р -1318/04.07.2017г.

На основание чл.41 ал. 1 и чл.30, ал.2 от ПРАС на МУ Плевен и решение на ФС от 18.09. 2019г на ФОЗ, успешно положен докторантски минимум и съобразно готовността и за публична защита **Стела Йорданова Дюлгерова** е отчислена с право на защита със Заповед №2445/26.09.2019г. на Ректора на МУ - Плевен.

Дисертационният труд е одобрен и предложен за публична защита на Разширен катедрен съвет на Катедра „Общественоздравни науки ” в МУ – Плевен на 26.06.2019г.

Биографични данни и карьерен профил на докторанта

Асистент **Стела Йорданова Дюлгерова** след придобиване на медицинско образование по специалност „Медицинска сестра - общ профил“ в Полувисш медицински институт „Д-р Илия Бешков“ – Плевен през 1982 г. до 2005г. работи като редова Медицинска сестра УМБАЛ „д-р Г.Странски” – ЕАД Плевен, Клиника по обща психиатрия

– мъже, а от 2005 до 2011г. заема позиция „старша медицинска сестра“ в същата клиника. Завършва последователно специалност „Здравни грижи“ с ОКС „Бакалавър“ в МУ Плевен през 2003г., а през 2005 година се дипломира като „Магистър“ по специалност „Здравни грижи“. Има придобита специализация по „Медицинска педагогика“ в МУ София, ФОЗ през 2015г.

От 2011 година започва академичната кариера на Стела Дюлгерова, първо като преподавател, малко по късно след издържан конкурс, заема академична длъжност „Асистент“ в специалност „Медицинска сестра“ към Катедра „Сестрински хирургични грижи“ във ФЗГ на МУ Плевен, където продължава да работи и в момента.

Докторантката участва в практическо обучение на студентите от специалност „Медицинска сестра“ и лекционен курс по дисциплината „Медицинска педагогика“ в същата специалност.

Има стремеж за непрекъснато разширяване на теоретичната си и практическа подготовка чрез участия във форми на СДО, които са свързани с професионалното и развитие – от 2014 до 2019 година има участия в 9 курса по различни направления в здравните грижи и компютърни умения. Участието ѝ в Проект на МОН и МУ – Плевен – Студентски практики, през периода 2013 – 2015 година, показва желанието на Дюлгерова да работи активно със студентите за усвояване на професията на медицинската сестра.

Ас. Дюлгерова членува в Българска асоциация на професионалистите по здравни грижи (БАПЗГ), Българска асоциация по общественото здраве (БАОЗ) от 2016 г. и в Европейска асоциация по общественото здраве (ЕУРНА) от 2017 г.

Обща характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд, представен от ас. **Стела Йорданова Дюлгерова**, е написан върху **164** страници. Огледен е посредством 35 фигури, 4 схеми, 25 таблици и 3 приложения. Библиографията включва 216 литературни източници, от които 105 на кирилица и 111 на латиница. В структурно отношение дисертационният труд следва класически подход - Въведение – 2 страници, Глава първа „Литературният обзор“ в обем от 58 страници, Глава втора „Цел, задачи и методология на проучването“ - 7 страници, Глава трета – Резултати и обсъждане – 65 страници, Глава четвърта „Изводи, препоръки и приноси“ – 4 страници, литература – 17 страници.

Дисертационният труд е обсъден и предложен за защита на Катедрен съвет на Катедрата по „Общественоздравни науки“ при МУ – Плевен на 26.06.2019 г.

Оценка на актуалността на темата

Концепцията за продължаващо образование и обучение е особено актуална през последните десетилетия и е задължително условие за поддържане и усъвършенстване на квалификацията във всяка професия. На съвременния етап медицинската сестра започва все повече да носи отговорност за собствените си дейности, насочени към болните и здравите

хора, независимо дали се касае за деца или възрастни, самотни или групи от населението и семейства.

В съвременното здравеопазване постигането на здравните цели до голяма степен зависи от предоставяне на достъпни и с високо качество здравни грижи. За да се постигне това е необходимо в процеса на обучение на медицинските сестри да се застъпват нови методи и технологии, използвани при оказване на здравни грижи на пациенти с различни заболявания.

Днес от практикуващите професията се изискват: интелект и мотивация, продължително обучение във висше учебно заведение (ВУЗ) и готовност за непрекъснато включване в различни форми на продължаващо обучение, развитие на личностни качества и професионални знания и умения с практическа насоченост.

Авторската концепция допринася за изясняване на потребността формиране на мотивация у избраните специалност „Медицинска сестра“ и осъзнаване на потребност от учене през целия живот докато се практикува професията. В този смисъл ас. **Дюлгерова** предлага актуална тема на разработеният от нея дисертационен труд, засягащ проблемите на продължаващото обучение на медицинските сестри.

Постановка на научното проучване

Докторантката ясно и конкретно е определила целта на дисертационния труд и са поставени пет задачи за постигането ѝ. Формулирани са три работни хипотези. Техническите единици на проучването са общо 41 и включват:

- ✓ 2 университетски болници (1 публична и 1 частна);
- ✓ 3 частни многопрофилни болници;
- ✓ 5 общински болници и
- ✓ 33 детски ясли и обединени детски заведения (наричани в анализа „Обществено здравеопазване“)

Разработването на настоящия дисертационен труд е в отговор на потребностите от анализ на състоянието на мотивацията за продължаващо обучение на медицинските сестри и професионализацията, която гарантира по – високо качество на здравните грижи.

Изследователската работа е извършена в 4 етапа, като през всеки от етапите е планирано постигане на определена задача и съответно е разработен инструментариум. В проучването са обхванати 723 медицински сестри и 174 студенти-дипломанти (всички от МУ Плевен за периода 2016 – 2019 година).

Основната част от проучването обхваща периода от месец ноември 2015 г. до месец март 2019 г. По своя характер то представлява медико-социологическо проучване с използване на социологически методи (документален, SWOT анализ, анкетен метод) и статистически методи за описание и анализ на резултатите.

Оценка на резултатите

Литературният обзор показва познания на автора да борави с литературни източници, да анализира мнение на различни автори, както наши така и международни документи. Анализът на европейски и национални документи, засягащи обучението и практиката на медицинските сестри е задълбочен и прецизно направен и това също е достойнство на дисертационния труд. В края на обзора авторката прави основни изводи, които логически следват изясняване и подкрепа с резултати от собственото проучване, представени в Глава трета.

Глава трета: Стела Дюлгерова е осъществила значително по обем проучване, резултатите от което могат да ни ориентират относно най – често срещаните демотивиращи фактори, оказващи влияние върху избора на работещите медицински сестри за предпочитана форма и избор на продължаващо обучение.

На съвременния етап много наши и чужди автори оценяват важноста на продължаващото обучение на работните места, повишаването на финансовата подкрепа, увеличаването на размера на отпуските за обучение и необходимостта от цялостна подкрепа от страна на мениджърите на здравните заведения. Основните мотиватори за включване в продължаващо професионално обучение са: подобряване на самочувствието, увереността и очакванията за повишени възможности за промоция на тези, които придобият по-високи образователни квалификации. С резултатите от своето проучване ас. Дюлгерова доказва, че за осигуряване на високоефективна работна сила, предоставяща най-високи възможни стандарти на грижи за пациентите, здравният сектор се нуждае от работна сила която постоянно осъвременява своите познания и умения, както и необходимост от постоянно изучаване и отчитане на факторите, които подпомагат и пречат участието в продължаващото обучение.

Авторката е потърсила и анализираща мнението на новата генерация медицински сестри - дипломантите. Подходът е интересен от гледна точка на мисленето, потребностите и перспективното мислене на младите колеги. Мотивацията за продължаващо обучение при дипломантите изразява стремеж към търсене на възможности да актуализират знанията и да попълват пропуските в подготовката си.

Студентите - дипломанти осъзнават многобройните възможности на продължаващото обучение, необходимостта от непрекъснато осъвременяване на познанията и уменията си, необходими за реализация в различни области на сестринството.

Интересен е подходът на авторката да предложи **Анкетна методика за установяване мотивационните фактори за продължаващо обучение. Предложеният Наръчник за продължаващо обучение на ръководителите по здравни грижи в терапевтичните звена на болничната и извънболничната здравна помощ** може да се използва като инструмент за засилване на мотивацията на работещите медицински сестри.

С надеждни методи са потвърдени 2 от хипотезите в дисертационния труд: „работещите медицински сестри в Плевенска област имат добра мотивация за участие в продължаващо обучение“ и „работещите медицински сестри се сблъскват с обективни трудности за включването им в различни форми на ПО, които се явяват и основни

демотивиращи фактори“, както и не се потвърждава хипотезата, че студентите – дипломанти (бъдещи медицински сестри) по време на университетското образование не са достатъчно ориентирани по проблемите на ПО. Данните от проучването сочат, че преобладаващата част от дипломантите имат позитивно отношение и отчитат важността на придобиването на нови знания и умения след дипломирането си

Глава четвърта: На базата на проведеното проучване ас. **Стела Дюлгерова** е направила 10 извода, които са във връзка с поставените задачи в дисертационния труд и получените резултати в научното проучване. Би могло някои от изводите (с по – малко значение) да бъдат направени в края на трета глава.

Направените препоръки от докторантката следва да се отнасят за региона, в който е проведено проучването. В този смисъл считам за необходимо препоръките към ВУ да се прецизират, тъй като трябва да се има предвид автономията на отделните обучаващи институции. Считам за удачно да бъдат отправени препоръки към ФЗГ и МУ Плевен, тъй като авторката не е проучвала изпълнението на подобни препоръки в други университети, където се обучават студенти от специалност „Медицинска сестра“. Приемам препоръките към БАПЗГ, които могат да бъдат коректив в дейността на РК на БАПЗГ.

Приемам очертаните приноси с теоретичен и практически характер. Те са конкретни, ясно формулирани и се опират на резултатите от изследователската дейност на автора.

Представеният автореферат в структурно отношение представя съществените моменти от разработения дисертационен труд. **С. Дюлгерова** покрива напълно приетите от МУ- Плевен изисквания за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“.

Във връзка с дисертационния труд са направени 4 публикации и 3 научни съобщения на национални и международни форуми. Статиите са отпечатани в авторитетни специализирани списания, което прави автора разпознаваем. Препоръчвам в бъдеще самостоятелни публикации и разширяване на избора на списанията у нас и в чужбина.

Препоръките, които отправям към докторантката не намаляват достойнството на дисертационния труд.

Ситуацията в световен и европейски план поставя медицинските сестри пред предизвикателството на 21-ви век, който е определен като векът на здравните грижи. Поради това значимостта на продължаващото обучение и неговия принос за професионализацията на медицинските сестри не подлежи на съмнение и в този смисъл е подбран и разработен изключително актуален проблем за страната ни.

Лични впечатления

От малкото контакти с колегата С. Дюлгерова съм с впечатление, че тя е много мотивиран преподавател, който работи добре със студентите. Правят впечатление добрите комуникативни умения, отзивчивостта и готовността да сътрудничи при изпълнението на задачи. Коректна при взаимоотношенията с колеги, любознателна и проявяваща интерес към изследователската работа.

В заключение: Въз основа на професионалното развитие, научните и учебно-преподавателски постижения и съобразявайки се с критериите на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника към него и Правилника за развитие на академичния състав в МУ - Плевен, давам положителния си вот и убедено предлагам на уважаемото Научно жури докторантката ас. **СТЕЛА ЙОРДАНОВА ДЮЛГЕРОВА** да придобие ОНС „Доктор” по специалност „Управление на здравни грижи ” за нуждите на катедрата по „Здравни грижи”, факултет „Здравни грижи ” на МУ-Плевен.

07.11.2019г.

проф. д-р Соня Тончева, д.оз.н.